

Ifjú gárda

Megjelenés éve: 2007 | Lapszám: 6 - 7 | Szerző: Nick Elsdorf

Közel-Nyugati Levél

Örök szerelmem a legyőzhetetlen Szovjetunió. Mármint a története. Régen jártam Moszkvában. Tavalyelőtt tettem egy tétova kísérletet, még Záhonyig sem jutottam el. Vízumkérelmemet ugyanis botor módon távbeszélőn szerettem volna előkészíteni Bécsből. Richtig nem vették föl a kagylót a Bajza utcában két egész (munka)napon át. Majd amikor mégis, akkor nem akartak magyarul beszélni, ezért oroszra váltottam, ám ettől olyan mérges lett a követségi – gondolom – portás, hogy azonmód lecsapta a telefont. Bizonyára túl keményre sikerültek a lágyjeleim. Negyednap viszont sikerült áttörnem a hallgatás falát, amikor is ugyanez a portás egy pesti utazási irodához utasított, mondván csak és kizárólag ott kapható – egyébként méregdrágán – a vízum. Majd megint lecsapta.

Maradtam hát osztrák földön. Rá se rántok, minek annyit utazni, ha házhoz jön a szovjet történelem. Pár hónapja egy bécsi konferencián Borisz Nyemcovtól, az egykori Jelcin-klán kinevezte miniszterelnök-helyettestől kellett végighallgatnom egy hosszú tirádát a poszt-szovjet világ velejéig korrupt voltáról. Igen, tőle, aki lemondása után jócskán megmártózott az olajbizniszben, ahol ugyebár ritkán maradnak hótiszták a politikai vállalkozók, sajnos Putyin ellenfelei sem. Sokkal rosszabb rám nézve, hogy a múlt héten ismét feltűnt a Kék Duna mentén az a szociológusnak öltözött, izgága – gyanítom – kágébés, aki kerek húsz esztendeje nézett ki magának. Ötévente felhív (nem lehetek valami nagy szám), bizalmasodik, és megpróbál mindenféle gyanús konzultációkra, kerekasztal-beszélgetésekre invitálni, melyeket általa alapított NGO-k szerveznek valamely előkelő nyugat-európai üdülőhelyen. Már legelső mondata szokatlanul csengett egy magát ellenzékiné mondó szovjet értelmiségi szájából (1987-et írtunk): “dorogoj Nyik, ne legyen gondod semmire, mindent fizetünk.” Megismerkedésünk pillanatában eldöntöttem, hogy csak a holttestemen át, de reméltem, hogy túlzok.

Akkoriban persze egy ilyen fogvacogtató ajánlat nem is számított akkora ügynek, oly nagy volt a sürgés-forgás a császárvárosban. Ott időzött például erősen gyanús fél-diplomáciai küldetésekben a majdani Gajdar-kormány néhány erős embere, olyanok, mint Pjotr Aven és Alekszandr Sohin, de Anatolij Csubajsz is láttam néhányszor a társaságukban. Tatjana Zaszlavszkaja, a novoszibirszki reformer szociológus asszony tanítványaiként mutatkoztak be, ragyogó – gondoltam – de legalább nem bizalmasodnak. Igaz, ők is folyton együtt akartak működni. Látszott, készülnek valamire, ami talán még a KGB-nél is fontosabb. Félek, hogy tévedtek. Bizonyosság erre legutóbbi találkozásom a Birodalommal.

A minap egyszerre négy ex-szovjet fiatalemberrel hozott össze a sors, vizsgáztatás örvé. Egyáltalán nem kívántak kooperálni velem, s ez végtelenül jól esett. Sajnos nem reprezentatív a mintám: a megfigyelt egyedek mind egy szálig húsz körül járnak, angol nyelvű magánegyetem

hallgatói, jól el vannak hát eresztve. “Újoroszok”, még ha ez a megnevezés etnikailag nem stimmel is mindnyájukra. Egy biztos, régi történeteket cipelnek.

Posztkommunista gazdaságtörténetet (örvendj, nyájas olvasó, már ilyen is van) tömnék a fejükbe, ám ők nem nagyon hagyják. Semmit se értenek, semmit se tanulnak, ők engem unnak, én meg őket. Hogy a vizsga ne fulladjon teljes érdektelenségbe, dolgozatot íratok velük a félév végén, s jobb híján beleegyezem abba, hogy saját országukról nyilváníthassák ki közel teljes ignoranciájukat. Írásaikat kellene megvédeniük, bár én nem támadok, annyira reménytelen lenne olyanokkal szemben, akik Gorbacsovot Lenin kortársának tartják. Tudom, ez csak kellő távlat kérdése. Végso elkeseredésemben az életükben vájkálok. Egyetlen intim kérdésem van: mivel foglalkoznak a kedves szülők? Célom merőben praktikus: hátha a család személyes sorsán keresztül valahára feltárul előttük az a fránya Zeitgeschichte, melyet előtte huszonnyolc tanórán át próbáltam üveges szemeik elé varázsolni. Eleddig makacsul hallgattak, most viszont dől belőlük a szó, addig sem derül ki, hogy nem olvasták a kötirodalmat. Meglehet, a fele sem igaz annak, amit beszélnek, áldozataim mindazonáltal hírt hoznak: bármit mondanak, akaratlanul arról is tudósítanak, merre tart a bolsevik forradalom 2007 májusában. Tudod, nyájas olvasó, majd’ 90 évvel azután, hogy Trockij és Jelcin megrohamozták a Téli Palotát.

Mikola hallgatag, udvarias ukrán fiú, a narancsos forradalomról írta rövidke dolgozatát, melyben gyakran hivatkozik édesapja hetvenoldalas e-mail- jére. Ő ugyanis fiát segitendő, felskiccelte a gyerekeknek Ukrajna szovjetizálásának rémtörténetét. Hadd tanuljon a kis Mikola tömeges éhínséggel fűszerezett etnikai tisztogatást. Kiderül, a papa unatkozó nyugdíjas katonatiszt, aki a kies Moldovában állomásozva várta hosszú éveken át élete álmának teljesülését, hogy helyezték végre át a nyugaton elterülő, köztudottan dúsgazdag NDK-ba, ám Gorbacsov orvul keresztülhúzta számításait. A kilencvenes években valami vállalkozásba fogott, de a spontán privatizáció befolyásos bajnokai kilopták a lába alól a tőkét. A tiszt úr már nem szereti a kommunistákat. Mikolát mindez kevésbé érdekli, ő egyébként is nagyszüleire fixált, akikhez évekre kicsapták vidékre, amikor apja valahol a távolban csatasorba állt. Az egyik nagyapó megyei tanácselnökként szolgált, a másiktól börtönjárt ukrán nacionalistát faragott a rendszer, de nem volt harag közöttük, hisz az elnök elvtársnak is volt pártfegyelmije. Egyik reggel ugyanis öltöny-nyakkendő helyett népi-hímzett inget öltve ment a hivatalba. A családban teljes volt az egyetértés afelől, hogy az ukrán kultúra felér a nagyorosszal. Valahol Lvov (akarom mondani, Lviv) környékén él a família, Nyugat-Nyugat-Uksszrajnában. Mikoláék egymás közt máig oroszul beszélnek.

Garri (miért pont Garri?) szép szál, easy-going örmény legény, azeri is lehetne persze, ezt inkább nem említem neki, nehogy arcára fagyjon az örök- mosoly. Ő boldogan meséli dolgozatában a “kaukázusi tigris” sikertörténetét: lehagyták Grúziát, Azersszbajdzsánt, s aki csak él a közelben, ma már nem az elnök, hanem a parlament uralkodik az országban, dúl a demokrácia, rövidesen felvételüket kérik az EU-ba is. (Brüsszelben örülve lesz.) Ha egy szó nem jut eszébe angolul, habozás nélkül oroszra vált. Családjáról szót sem ejt. Gonoszul Karabahra terelem a beszélgetést. Sebesen közli, hogy ők nem oda valósiak. Miért fontos ez? – értetlenkedem. Mert e pillanatban az egész kormányelit Karabahból származik – somolyog – így nem esik nehezükre parlamentárisan elnököt választani, maguk közül természetesen. Ismerem őket jól – mondja büszkén –, a nemzeti tenisz-szövetséget vezettem évekig. Nem lehetne valami elegáns területcserével megoldani az egész konfliktust? – kérdem álnaivan –, kapjanak a szegény azeriek is néhány ezer négyzetkilométert, s talán visszaadják Sztálin ajándékát, az egyszer csak határon-túlivá vált örmények hegyes-dombos élőhelyét. Szó sem lehet róla, válik

jéghideggé Garri tekintete, Karabah nem lehet alku tárgya. Csak nem találtak olajat a bérceken? – szörnyülködöm. Nem, ott örmények ezreinek vére hullt – feleli feszesen, majd rögtön eszébe jutnak a törökök is, és a nemzethalál. Vidám hangulatban válunk el.

Ljudmilla bögyös szőke szépség Lettországból, amerikai angolt beszél, több mint folyékonyan, óra után hatalmas autó várja, beépített, természetes *mafioso*-val. Apjáról beszél, aki hatalmas műanyaggyárat irányított a boldog szovjet békeidőben Riga mellett. Nomenklatúra ide vagy oda, oroszág dettó, bekapcsolódott a lett ellenzéki mozgalomba (mi másként, környezetvédőként), s buzgón konspirált a szabadságért. Majd a győzelem után szabad volt jelentkeznie lett-nyelvtanfolyamra, ha meg akarta tartani az állását. De nem akarta, egyébként is eladták feje fölül a gyárat, jobbnak látta Oroszországba átcsempészni a gépek egy részét, most ott vállalkozik sikeresen. A családi nyaralótól is meg kellett válniuk, amikor a demokratikus és független kormány jogállamilag úgy döntött, hogy a Balti-tenger partján tizenvalahány kilométeres szélességben csupán lett állampolgároknak lehet telkük. *Ljudsszmilla* nemrég vált letté (azért sem mondom, hogy lett lett), így momentán nehéz lenne neki orosz földön találkoznia a családdal. Rigában jönnek össze inkább. Ámde az apuka most kapta meg az orosz állampolgárságot, nos, ezentúl valamelyik utazási iroda gazdagodik, ha látni akarják egymást. Lehet, hogy a pesti?

Utolsó vizsgázóm *Andrej* volt, az ösörös kopasz testépítő, akinek dolgozata szikrázott a Putyin-gyűsszlőlettől. Igen plasztikusan írta le például Guszenszkij oligarcha megzsarolását. Kicsit tartottam tőle, hisz nekem hivatalból az ördög ügyvédjének szerepét kell játszanom, a végén pofon vág, ha mondok egy jó szót elnöke érdekében. Nincs rá szükség, mert a fiatalembert elfogja a vizsgadrukk, egy rossz szó, annyi se jön ki a száján. Előbbre hozom hát a mentőkérdést: hogy szolgál a kedves apuka/anyuka egészsége? *Andrej* közlésgörcse nem oldódik, sőt, irulpirul, izzad, bőragya teljesen leblokkol. Megsajnálom: mondja, gyakran jár haza oroszthonba? Nálam sokkal jobban tud angolul, mégis félreérti a kérdést. *Lenyinszkij* proszpekt, you know, túl a *Gagarin* emlékművön – válaszolja félénken, *my grandma lives there*, apám, anyám idejött Bécsbe utánam. Nicsak, vonom fel dús szemöldökömet, érdeklődést tettetve, oszt együtt utazik a család a kedves nagymamához? Tudom, még *Gagarinon* is túl. Apám egyelőre nem léphet be Oroszország területére – jegyzi meg maga elé meredve. Kár – ásítozom tovább – no, és miért nem? Sóhajtás, újabb pirulás: *Putyin* nem engedi. Puff neki, néhány hónapos spéttel ugrik be, hogy valahonnan ismerem a fiú vezetéknévét. Mielőtt rájöhetnék az egyedül helyes megoldásra, megered a nyelve: tudja, apám a *Komszomolban* tevékenykedett, később a *Gazprom* egyik részlegét vezette, meg volt neki néhány más üzlete is, minket, a négy gyereket meg az anyámat a biztonság kedvéért kiküldött ide Bécsbe vagy tíz éve, anyám ingázott, aztán egyszercsak mind ketten utánunk jöttek. Néz maga elé egykedvűen. *Litvissznyenko* árnya repül át a szobán. Végre együtt a család – jegyzem meg a rám jellemző tapintattal –, hogy felvidámítsam. Fáradt mosoly a nyugta. Kiegyezünk egy négyesben.

Csetvjorka.

Bécs, 2007 májusa

Tetszik Megosztás [Regisztrálj](#), hogy megnézd, mi tetszik az ismerőseidnek.